

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№2

2026
fevral

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 650 sahifa.
2026-yil, fevral

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR BANKLARIDA RISK-MENEJMENTNING TASHKILIY MODELLARI.....	26
Madaminov Bekzod Allayarovich	
“HUDUDGAZTA’MINOT” AJ DA AMALGA OSHIRILGAN LOYIHALAR SAMARASI	32
Shukurillaev Jahongir Botir o’g’li	
HARBIY XIZMATCHI AYOLLARNING MAXSUS KIYIM SIFATIGA QO’YILADIGAN DASTLABKI TALABLARNI SHAKLLANTIRISH	37
Abduraxmanova N.D., Mirtolipova N.X., Nasirullayeva G.S.	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ НЕСПЕЦИФИЧЕСКОГО ЯЗВЕННОГО КОЛИТА У ДЕТЕЙ	42
Закирова Бахора Исламовна, Каримов Достон Рустам угли	
ОЦЕНКА ВОЗДЕЙСТВИЯ ФИСКАЛЬНЫХ И КРЕДИТНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ НА РЫНКИ ВЫСОКОЛИКВИДНОЙ ПРОДУКЦИИ И ЕСТЕСТВЕННЫХ МОНОПОЛИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	48
Бекзод Умматов	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА.....	55
Вахидов Азизжон Саиджонович	
SUG’URTA FAOLIYATIDAGI MOLIVAVIY RISKLAR: BAHOLASH VA MINIMALLASHTIRISH STRATEGIYALARI	58
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
“ANDIJONDONMAHSULOT” AJ MISOLIDA XARAJATLARNING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI: AMALIY TAHLIL VA TAKOMILLASHTIRISH TAVSIYALARI	62
Xayitboyeva Laylo Oybekovna	
XORIJIY MAMLAKATLARNING NORASMIY IQTISODIYOT DARAJASINI PASAYTIRISHDAGI TAJIRIBASI	66
Alimardonov G’ayratjon Nuraliyevich	
XO’JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA BARQARORLIK HISOBOTLARI AUDITINI SHAKLLANTIRISH	72
Xolikov Ravshan Anvar o’g’li	
PUL - KREDIT SIYOSATINING TRANSMISSION MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH	76
Obidova Zilola Ikromjon qizi	
HOMILADORLIK DAVRIDA AYOLLARDA UCHRAYDIGAN GESTOZLI KATARAL GINGIVITNI KOMPLEKS DAVOLASHNI OPTIMALLASHTIRISH	81
Nomurodova Farangiz Lazizovna	
AGRAR KORXONALARDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA INVESTITSIYA MEXANIZMLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH YO’NALISHLARI	87
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	
YOSHLAR TADBIRKORLIGI VA KICHIK BIZNES IQTISODIYOTINI TA’MINLASHDA INFRATUZILMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	92
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINING MAZMUNI VA TAMOIYILLARI	96
Mavrulov Ravshan Nematjonovich	

УПРАВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫМИ КОММУНИКАЦИЯМИ В ПРОЕКТАХ	101
Носирова Гулираъно Абдулазиз кизи	
DAVLAT BUDJETI JARAYONIDA MONITORING VA MOLIVAVIY NAZORATNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	107
Yax'yayeva Dilfuza Bagdatovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
RAQAMLI MOLIVA TEXNOLOGIYALARI EVOLYUTSIYASINING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI VA YUZAGA KELISHI MUMKIN BO'LGAN XATARLAR TAHLILI	117
Ko'chimov Jahongir Shuxrat o'g'li	
GAZ VA GAZ KONDENSATINI YIG'ISH VA TAYYORLASH TIZIMLARI UCHUN ZAMONAVIY LOYIHALASH USULLARI TAHLILI	123
Abdirazakov Akmal Ibragimovich Namozov Og'abek Maxmud o'g'li	
AGILE PROJECT MANAGEMENT IN THE DIGITAL ERA: STRATEGIES, FRAMEWORKS, AND BEST PRACTICES FOR SUCCESS	128
Utkirova Maftuna Murodjon qizi	
O'ZBEKISTON EKSPORTYOR KORXONALARINING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH HOLATI VA MUAMMOLARI	134
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	139
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY JIHATLARI	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
OPTIMIZATION OF ROADSIDE AUTO CAMPING SITES (REST AREAS) ON HIGHWAYS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INFRASTRUCTURE GAPS AND CORRIDOR-BASED EVIDENCE FROM UZBEKISTAN	150
Akramov Akbarjon Akmal ugli	
QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION MARKETING YONDASHUVLARINING AHAMIYATI	156
Aminov Abbas Mo'minboy o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA AHOLI ISH BILAN BANDLIGI SAMARADORLIGINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR	160
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
MINTAQADA XUSUSIY TIBBIYOT MUASSASALARIDA MARKETING STRATEGIYASI	165
Yakubov Temur G'anibekovich	
AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI IFODALOVCHI STATISTIK KO'RSATKICHLAR TIZIMI	169
Siroj Zarina Rustambekovna	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING YAIM VA BANDLIKKA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL	176
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Ziyodullayev Qahramon	
ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТЬ: ПОЛЬЗА ДЛЯ ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИИ	185
Хамдамова Гавхар Абсаматовна	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISHNING MOLIVAVIY VOSITALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	191
Mamatov Baxodir Quldoshovich	

KO'P QIRRALI VALLARNING SHAKLLANTIRISH METODLARI VA USULLARINI TAHLIL QILISH	197
<i>Xasanov Bobirmirzo Maxmudali o'g'li, Valixonov Dostonbek Azim o'g'li, Alibekov Rasulbek Qanotbek o'g'li</i>	
MINTAQA SANOATINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	205
<i>Abdinazarov Xusan Shaymanovich</i>	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	209
<i>Nomozova Qumri Isoyevna</i>	
XALQARO STANDARTLAR TALABLARI ASOSIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVINI TASHKIL ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	216
<i>Akromov Shohrux Shuhrat o'g'li</i>	
QASHQADARYO VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINING RIVOJLANISHNI TARTIBGA SOLISH TIZIMI	221
<i>Achilova Firuza Kurbanovna</i>	
BANK MENEJMENTIDA INKLYUZIV MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI, TAMOYILLARI VA STRATEGIK AHAMIYATI	225
<i>Rajabov Oybek Panjievich</i>	
MINTAQADA OLIY TA'LIM TIZIMINING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	229
<i>Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li</i>	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASSTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	235
<i>Normurodova Zebo Eshmaxmatovna</i>	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA INVESTITSiya FAOLIYATINI BOSHQARISH	240
<i>Xatamov Nurbek Ochirdiyevich, Sharifi Abdul Fatah</i>	
MOLIYAVIY REJALASHTIRISHNING AMALDAGI MUAMMOLARI VA ULARNI YECHIMI YUZASIDAN TAKLIFLAR	245
<i>Pardayev Jamshid Muzaffarovich</i>	
TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIK RISKLARINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	251
<i>Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	257
<i>Karimov Shohruh Boydulla o'g'li</i>	
"O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AKSIYADORLIK JAMIYATINING HISOBOTLARINI XALQARO STANDARTLARGA TRANSFORMATSIYA QILISH	262
<i>Astanov Zafar Murodillayevich</i>	
QARAMA-QARSHI AYLANUVCHI IKKI ROTORLI SHAMOL TURBINASINING MATEMATIK MODEL	266
<i>Pirmatov Nurali Berdiyevich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Saodullayev Abror Saypullayevich, Qurbonov Najmiddin Abduxamidovich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTIONAL VA INVESTITSION MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	272
<i>Norboyev Sarvar Azodovich</i>	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT SOHASIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY AHAMIYATI	277
<i>Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li</i>	
ANALYSIS OF UZBEKISTAN'S MAIN ECONOMIC INDICATORS AND GDP GROWTH	283
<i>B. Beknazarov</i>	

SOTISH JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA MARKETING TADQIQOTLARINING INTEGRATSIYASI	288
Abduxalilova Laylo Tohtasinovna	
ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В АУДИТЕ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ И УЗБЕКСКИЙ КОНТЕКСТ	294
Мегноров Алмардон Абдирахмонович	
RISK MANAGEMENT STRATEGIES IN UNCERTAIN ECONOMIC ENVIRONMENTS: A GLOBAL COMPARATIVE STUDY	302
Nigmatova Malika	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIVAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI.....	307
Hamrayev Maqsudjon Saidaxmadovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH MASALALARI	311
Mamajonova Gulbaxor Toxirjon qizi	
АВТОМАТИЗАЦИЯ АУДИТОРСКИХ ПРОЦЕДУР НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ: ВЛИЯНИЕ НА КАЧЕСТВО АУДИТОРСКИХ ЗАКЛЮЧЕНИЙ	316
Киличева Ф.Б.	
MAISHIY TEXNIKA EKSPORTIDA YASHIL IQTISODIY SAMARADORLIKNI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	320
Kushmanova Mahbuba	
GAZ TA'MINOTIDA YO'QOTISHLARNI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI	324
Xamidov Xayriddin Faxritdinovich	
DAVLAT AKTIVLARINI XUSUSIYLASHTIRISHNING MINTAQ IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRINI BAHOLASH (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA).....	329
Sharapov Farrux Shomuratovich	
КРИТЕРИИ ОТБРАКОВКИ ЭКСТРУЗИОННЫХ АЛЮМИНИЕВЫХ ПРОФИЛЕЙ ГРУППЫ ALMGSI ПО МАКРОСТРУКТУРНЫМ ПРИЗНАКАМ В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ УСЛОВИЯХ	333
Ибрахимов Фаррухжон Фарходович	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DEBITORLIK QARZLARI VA FAKTORING OPERATSIYALARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	336
G'oziyeva Mokhira Rustamovna	
KULTIVATOR YUMSHATKICH PANJALARI O'TMASLANISH DARAJASINING ISH KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI	345
Quvondiqov Yoqub Tursunbaevich, Nuraliyev To'liq Alimardanovich	
SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION STRATEGIYANI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR	352
To'g'onov Ibroximxo'ja	
TMK KORXONASI SHAROITIDA R6AM5 MARKALI TEZKESAR PO'LATDAN TAYYORLANGAN PARMA UCHUN TERMIK ISHLOV BERISH REJIMI	358
Djalalova Sevara Toxtamuratovna	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	362
Шоев Алим Халмуратович	
TRANSFORMATSIYA VA XUSUSIYLASHTIRISH OMILLARINING BANK SAMARADORLIGI KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI	367
Umirzoqova Aziza Olim qizi	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	372
Ismatov Raxmatilla Oltinovich	
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA.....	376
Yoqubjonov Ibrohim G'olibjon o'g'li	

BANK TIZIMIDAGI AKTIVLARINING UNUMDORLIGINI OSHIRISH BO'YICHA STRATEGIK YONDASHUVLAR	379
Sadikov Q.M.	
СЦЕНАРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ПОВЫШЕНИЯ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ ОТРАСЛЕЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ НЕОПРЕДЕЛЁННОСТИ И СТРУКТУРНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ	383
Муслимова Ф.С., Хашимова Н.А.	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIBBIY XIZMATLARNI TAQDIM QILISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	390
S.M. Raximova	
YANGI O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH MODELI	395
Qurbanova Muazzam Fazliddinova	
IQTISODIYOTNING TRANSFORMATSIYALASHUVI JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING TAHLILI	399
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH MASALALARI	404
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING INNOVATSION FAOLIYATINI INVESTITSİYALAR YORDAMIDA QO'LLAB-QUVVATLASH	408
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
FRANSUZ TILIDA FE'L SEMANTIKASINING KO'PMA'NOLILIK VA BIRMA'NOLILIK ASPEKTLARI	412
Jo'rayeva Malohat Muhammadovna, Bekmetova Munisa Karimbayevna	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTISIYALARDA CHET-EL INVESTISIYASI VA KREDITLARINI ROLI	418
Sultanov Anvar Abdullaevich	
INSON QON TOMIRLARINING TARMOQLANISHINI L-SISTEMALAR ASOSIDA HOSIL QILISH ALGORITMNI ISHLAB CHIQISH	423
Boliyeva Dilrabo Nurbek qizi	
YASHIL IQTISODIYOT LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK (DXSH)NING AHAMIYATI	429
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
NAMANGAN VILOYATIDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI	434
Otayor Usmonaliyev	
TIJORAT BANKLARIDA VALYUTA ARBITRAJI VA UNING MOHIYATI	440
Yaxyayev Ziyodilla Lutfullayevich	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA SOHASINI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	443
Mirzaraximova Aziza Azimdjanovna	
DON VA UN MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA MARKETING FAOLIYATINI BOSHQARISH XUSUSIYATLARI	450
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATIDA TUXUM ISHLAB CHIQARISHNING JORIY HOLATI TAHLILI	454
Ismoilov Zuhridin Sayitqulovich	
ZAMONAVIY TURAR-JOY ME'MORCHILIGIDA MILLIYLIK VA AN'ANAVIYLIKNING O'RNİ VA AHAMIYATI	459
Toshniyozov Otabek Hakimovich	
MARKAZIY QIZILQUM FOSFORIT RUDALARIDAN QIMMATBAHO KOMPONENTLARNI KOMPLEKS AJRATISH TEXNOLOGIYASI	464
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Ruzibayeva Dildora Akramovna, Xushvaqtova Dilshoda Shavkat qizi	

BANKLARDA CHAKANA KREDITLASH JARAYONLARINI RAQAMLASHTIRISH TARTIBI	470
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING XALQARO MODELLARI HAMDA ULARNING AMALIY AHAMIYATI	476
Nodirbek Shavkatovich Mirzaaxmedov	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIDA XOTIN-QIZLARNING BOSHQARUV KARYERASI: MOHIYATI, ZARURIYATI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	483
Abduraxmonova Feruzabonu	
ASOSIY KAPITALGA INVESTITSİYALARNI MOLIYALASHTIRISHNING RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLAR TAJRIBALARI	489
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATINING TASHKILIY TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH	495
Uzakova Umida Ruziyevna	
OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGI VA PROFESSOR-O'QITUVCHI-TALABA NISBATI O'RTASIDAGI IQTISODIY BOG'LIQLIK	502
Dusanov Salim Mamarasulovich	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СИСТЕМЫ AML: АНАЛИЗ ПРАКТИК ВЕДУЩИХ БАНКОВ И СТРАН СНГ	507
Рашидов Авазбек Рахимович	
BOJXONA TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR TAHLILI	516
Radjapova Latofat Sardorovna	
DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ (STANDARD LINEAR SOLID MODEL, SLS) MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONINI TAHLIL QILISH	523
Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Faxriddinova Rayhona Vahobjon qizi, Rustamova Ruxsora Kamtar qizi	
ВЛИЯНИЕ КЕРАМИЧЕСКИХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ НА ТЕПЛОВУЮ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КАМЕННОГО ТЕПЛОАККУМУЛЯТОРА В СОЛНЕЧНО-АССИСТИРОВАННЫХ БИОГАЗОВЫХ УСТАНОВКАХ	530
Д.М. Жураханов	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING KELAJAKDAGI IMKONIYATLARI	537
Akbarov Husniddinjon Mo'ysin o'g'li	
MAHALLIY BUDJETLARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA OCHIQLIKNI KUCHAYTIRISH	544
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Normatov Joxongir Murodillayevich	
DON MAHSULOTLARI TARMOG'IDA ISHLAB CHIQARISH QUVVATLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	548
Aipova Iroda Ikramovna	
BUXORO VILOYATI SANOATI ISHLAB CHIQARISHINING TARMOQ TARKIBI DINAMIKASI VA UNDAGI O'ZGARISHLAR TAHLILI	554
Toshov Mirzabek Hakimovich	
TEMIR YO'L TRANSPORTINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEZONLARI	560
Nurxo'jayeva Xilola Hakimxo'jayevna	
СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ УГОЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТЬЮ НА ОСНОВЕ УСТОЙЧИВОСТИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА	568
Teshaboyev To'liqin Zakirovich, Muradov Botir Xayyat	
IQTISODIYOT TARMOQLARIDA SUV ISTE'MOLINING BOSHQARUVINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	578
Karimov Anvarjon Muqumjonovich, Turg'unov Muhammadaziz Baxtiyorjon o'g'li	
SUV RESURSLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA MOBIL ILOVALAR ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI	584
Karimov Anvarjon Muqumjonovich, Uzakov Sirojiddin Djuraboyevich	

SUN'IIY INTELLEKT VA IQTISODIYOTNING O'ZARO ALOQADORLIGI	591
Sobirov Abdurasul Abdugafarovich	
IDENTIFICATION OF WEAVING STRUCTURES IN PILE FABRICS	596
Bahrom Baturovich Dautov, Bakhtiyor Yormakhmatovich Abduganiyev, Erkin Shamsiddinovich Rayxonov, Nazar Kilichov Bafoevich	
INNOVATIVE APPROACHES TO ENSURING FINANCIAL STABILITY IN COMMERCIAL BANKS	602
Otajanova Shahnoza Shuhratovna	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATI VA OLIY TA'LIM SIFATI KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK MASALALARI	608
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATIDA DAROMADLAR VA UNING AHAMIYATI	613
Kenjayev M.G'.	
MAJBURIYATLAR AUDITINING ASOSIY O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	618
Ergasheva Vasila Abdumajitovna	
MAMLAKATIMIZDA OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARI MOLIYAVIY NATIJADORLIGINI TA'MINLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	623
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI TAHLILI	630
Djurayeva Lola Abdugabbarovna	
JAMOAT YO'LOVCHI TRANSPORTINI YO'NALISHLARDA HARAKATI MUNTAZAMLIGIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR	635
Nazarov Anvar Aripovich, Siddiqov Beknazar Jumanazar o'g'li	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	643
Ismatullayeva Munisxon Bori qizi	

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Ismatullayeva Munisxon Bori qizi

Mustaqil izlanuvchi

E-mail: munisxonismatullaeva@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada to'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishning nazariy-uslubiy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda korxonalarining barqaror o'sishini ta'minlashda boshqaruv tizimi, resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarish kooperatsiyasi, innovatsion faoliyat, investitsion jozibadorlik hamda bozor infratuzilmasi bilan integratsiyaning o'rni yoritilgan. Shuningdek, to'qimachilik korxonalarida qiymat zanjiri bo'yicha boshqaruvni kuchaytirish, xarajatlarni optimallashtirish, mahsulot raqobatbardoshligini oshirish va eksport salohiyatini kengaytirishga xizmat qiluvchi iqtisodiy vositalar tizimi asoslab berilgan. Maqolada tashkiliy va iqtisodiy omillarning o'zaro bog'liqligi korxona samaradorligiga ta'siri nuqtai nazaridan baholanib, strategik rejalashtirish, klaster yondashuvi, raqamli boshqaruv elementlari hamda natijadorlik ko'rsatkichlari asosida takomillashtirilgan mexanizm modeli taklif etilgan. Tadqiqot natijalari sanoat iqtisodiyoti yo'nalishida korxona rivojlanishini boshqarish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: to'qimachilik sanoati, sanoat korxonasi, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, korxona rivojlanishi, ishlab chiqarish samaradorligi, raqobatbardoshlik, qiymat zanjiri, klaster yondashuvi, investitsion jozibadorlik, innovatsion boshqaruv, eksport salohiyati, resurslardan samarali foydalanish.

Abstract. This article examines the theoretical, methodological, and practical aspects of improving the organizational and economic mechanisms for the development of textile industry enterprises. The study focuses on the factors ensuring sustainable enterprise growth, including management efficiency, effective utilization of production resources, inter-firm cooperation, investment attractiveness, innovation activity, and integration with market infrastructure. The necessity of a comprehensive mechanism that integrates organizational instruments, economic incentives, strategic planning tools, and elements of digital management into a unified development system is substantiated. Particular attention is given to strengthening value chain management, optimizing costs, enhancing product competitiveness, and expanding export capacity in textile enterprises. The paper also evaluates the interdependence of organizational and economic factors and their impact on enterprise performance. Based on cluster development logic and performance-oriented management, an improved organizational-economic mechanism model is proposed. The findings may serve as an important methodological basis for improving industrial enterprise management and for further research in industrial economics, enterprise development strategy, and sectoral competitiveness.

Keywords: textile industry, industrial enterprises, organizational-economic mechanism, enterprise development, production efficiency, competitiveness, value chain, cluster approach, investment attractiveness, innovation management, export capacity, resource efficiency.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретико-методические и прикладные аспекты совершенствования организационно-экономических механизмов развития предприятий текстильной промышленности. Основное внимание уделено повышению эффективности управления, рациональному использованию производственных ресурсов, развитию кооперационных связей, укреплению инвестиционной привлекательности и расширению экспортного потенциала предприятий. Обоснована необходимость комплексного подхода, объединяющего организационные инструменты, экономические стимулы, элементы стратегического планирования и цифрового управления в единую систему развития. В работе анализируется влияние внутренних и внешних факторов на результативность деятельности текстильных предприятий, включая структуру затрат, качество менеджмента,

инновационную активность, рыночную конъюнктуру и инфраструктурную обеспеченность. Предложены направления совершенствования механизма развития на основе кластерного подхода, управления цепочкой создания стоимости и системы показателей эффективности. Полученные выводы и рекомендации могут быть использованы в практике управления предприятиями, а также при разработке научно-методических подходов в области экономики промышленности.

Ключевые слова: текстильная промышленность, промышленное предприятие, организационно-экономический механизм, развитие предприятия, производственная эффективность, конкурентоспособность, цепочка создания стоимости, кластерный подход, инвестиционная привлекательность, инновационное управление, экспортный потенциал, эффективное использование ресурсов.

KIRISH

To'qimachilik sanoati milliy iqtisodiyotning tarkibiy jihatdan muhim tarmoqlaridan biri hisoblanib, u sanoat ishlab chiqarishi hajmini oshirish, bandlikni ta'minlash, hududiy sanoatlashuv jarayonlarini jadallashtirish hamda eksport tushumlarini ko'paytirishda strategik ahamiyat kasb etadi. Mazkur tarmoqning o'ziga xos jihati shundaki, uning rivojlanishi xomashyo bazasining mavjudligi, qayta ishlash bosqichlarining uzluksizligi, kooperatsiya aloqalarining rivojlanganligi, ichki va tashqi bozor talabi, texnologik yangilanish darajasi hamda boshqaruv tizimining samaradorligi bilan uzviy bog'liqdir. Shu sababli, to'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirish masalasi nafaqat ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish bilan cheklanadi, balki korxonalarning tashkiliy tuzilmasini takomillashtirish, iqtisodiy rag'batlantirish mexanizmlarini rivojlantirish, resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish hamda strategik boshqaruv tizimini modernizatsiya qilishni ham talab etadi.

Zamonaviy sanoat iqtisodiyoti sharoitida to'qimachilik korxonalari faoliyati bozor kon'yunkturasining o'zgaruvchanligi, raqobat muhitining keskinlashuvi, logistika xarajatlarining ortib borishi, energiya va moliyaviy resurslar narxlarining tebranishi, shuningdek, xalqaro sifat standartlari va eksport talablarining kuchayishi bilan tavsiflanadi. Bunday sharoitda korxona rivojlanishining barqaror modelini shakllantirish tashkiliy va iqtisodiy omillarning o'zaro uyg'unligini ta'minlashni taqozo etadi. Jumladan, boshqaruv qarorlarining tezkorligi va asoslanganligi, funksional bo'linmalar o'rtasidagi muvofiqlashuv darajasi, ishlab chiqarish jarayonlarining optimalligi, xarajatlarni samarali nazorat qilish, investitsiya siyosatini oqilona yuritish hamda innovatsion faoliyatni rivojlantirish yagona integratsiyalashgan mexanizm sifatida amal qilishi lozim. Aks holda, korxona ayrim ko'rsatkichlar bo'yicha ijobiy natijalarga erishgan taqdirda ham uzoq muddatli raqobatbardoshlikni ta'minlashda muayyan qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

Mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, to'qimachilik sanoati korxonalarida ko'pincha mavjud ishlab chiqarish salohiyatidan to'liq va samarali foydalanishni ta'minlaydigan tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar yetarli darajada shakllanmagan bo'ladi. Xususan, boshqaruvning an'anaviy usullarining ustunligi, bozor axborotidan foydalanish darajasining pastligi, xarajatlar va natijalar o'rtasidagi bog'liqlikning yetarli darajada tahlil qilinmasligi, shuningdek, qiymat zanjiri bo'yicha hamkorlik va koordinatsiyaning sustligi korxona rivojlanish sur'atlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish masalasi korxona ichki boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish, ishlab chiqarish va moliyaviy faoliyatni o'zaro integratsiyalash, shuningdek, bozor talablari asosida strategik rejalashtirish tizimini rivojlantirish bilan bevosita bog'liq hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi to'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarning nazariy asoslarini aniqlash, ularning amaldagi holatini tahlil qilish hamda korxona samaradorligini oshirishga qaratilgan takomillashtirish yo'nalishlarini ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot doirasida korxona rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar, boshqaruv tizimining tarkibiy elementlari, iqtisodiy rag'batlantirish vositalari, investitsion va innovatsion jarayonlar, klaster asosidagi hamkorlik mexanizmlari hamda natijadorlik ko'rsatkichlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Natijada sanoat iqtisodiyoti nuqtai nazaridan korxona boshqaruvining amaliy ehtiyojlariga mos keladigan, kompleks, tizimli va moslashuvchan tashkiliy-iqtisodiy mexanizmni shakllantirish bo'yicha metodik yondashuvni ishlab chiqish imkoniyati yaratiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy sanoat iqtisodiyoti sharoitida korxonalarni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish masalasi iqtisodiyot fanining muhim ilmiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ilmiy adabiyotlarda korxona rivojlanish mexanizmi ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish, raqobatbardoshlikni ta'minlash va barqaror iqtisodiy o'sishga erishishning asosiy omili sifatida talqin etiladi. Ayniqsa, sanoat tarmoqlarida, jumladan, to'qimachilik sanoatida tashkiliy va iqtisodiy omillarning uyg'unlashuvi korxonalarning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Xorijiy iqtisodiy adabiyotlarda korxona rivojlanishining tashkiliy-iqtisodiy asoslari strategik boshqaruv, raqobat ustunligi va qiymat yaratish nazariyalari doirasida keng o'rganilgan. Jumladan, M. Porter korxonaning raqobatbardoshligi uning ichki resurslari, boshqaruv tizimi va qiymat zanjiri elementlari samarali tashkil etilishiga bog'liqligini asoslab beradi. Uning fikriga ko'ra, korxonalarda qiymat zanjiri asosida boshqaruvni tashkil etish ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, xarajatlarni optimallashtirish va bozor ustunliklarini shakllantirish imkonini beradi. Shuningdek, M. Porter klaster nazariyasini ishlab chiqib, sanoat korxonalarining hududiy va institutsional integratsiyasi innovatsion rivojlanish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omili ekanini ta'kidlaydi [8; 9].

Strategik boshqaruv nazariyasining asoschilaridan biri H. Ansoff korxona rivojlanishini ta'minlashda strategik rejalashtirish, tashqi muhit tahlili va moslashuvchan boshqaruv mexanizmlarining muhimligini asoslab bergan. Uning yondashuviga ko'ra, korxona rivojlanishi tashkiliy tuzilma, strategik qarorlar va iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligining uyg'unlashuviga bog'liq [10]. P. Drucker esa korxona boshqaruvida natijadorlikka yo'naltirilgan boshqaruv tizimi va samaradorlik indikatorlariga asoslangan nazorat mexanizmlarini joriy etish korxona barqaror rivojlanishini ta'minlashini ta'kidlaydi [12].

Xalqaro tashkilotlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham sanoat korxonalarini rivojlantirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarning roli alohida e'tirof etiladi. Jumladan, Jahon bankining tadqiqotlarida global qiymat zanjirlariga integratsiyalashuv sanoat korxonalarining eksport salohiyatini oshirish, innovatsion rivojlanishni jadallashtirish va iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashning muhim omili sifatida baholanadi [13]. UNIDO hisobotlarida esa sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishi texnologik modernizatsiya, boshqaruv tizimini takomillashtirish va innovatsion faoliyatni rivojlantirish bilan bevosita bog'liqligi qayd etiladi [17].

Mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan ham sanoat korxonalarini rivojlantirish masalalari keng o'rganilgan. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi hamda "O'zto'qimachilik sanoat" uyushmasi tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda to'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirishda investitsiya faoliyatini kengaytirish, ishlab chiqarish kooperatsiyasini rivojlantirish va eksport salohiyatini oshirish muhim ahamiyat kasb etishi asoslab berilgan [4; 5]. Shu bilan birga, milliy statistika ma'lumotlari sanoat korxonalarida ishlab chiqarish hajmi va eksport ko'rsatkichlarining o'sishi tashkiliy va iqtisodiy boshqaruv tizimini takomillashtirish bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi [3].

Zamonaviy ilmiy yondashuvlarda to'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirish mexanizmi nafaqat ishlab chiqarish faoliyatini tashkil etish, balki strategik boshqaruv, iqtisodiy rag'batlantirish, innovatsion faoliyat va klaster asosidagi hamkorlik tizimining integratsiyasi asosida shakllanishi zarurligi ta'kidlanadi. Ushbu yondashuv korxonalarning resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, raqobatbardoshligini mustahkamlash va eksport salohiyatini kengaytirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda to'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish masalasini o'rganishda kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotning uslubiy asosini sanoat iqtisodiyoti, korxona menejmenti hamda institutsional rivojlanish nazariyalarining o'zaro uyg'unligi tashkil etadi. Bunda korxona faoliyatini baholash faqat ishlab chiqarish natijalari bilan cheklanmasdan, balki boshqaruv sifati, resurslardan foydalanish samaradorligi, bozor sharoitlariga moslashuvchanlik darajasi hamda investitsion faollikning integratsiyalashgan tizimi sifatida ko'rib chiqildi. Ushbu yondashuv tadqiqot obyektni ko'p omilli va dinamik tizim sifatida tahlil qilish imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonining dastlabki bosqichida nazariy tahlil metodi qo'llanilib, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm tushunchasining iqtisodiy mazmuni, uning tarkibiy elementlari hamda korxona rivojlanishidagi funksional roli ilmiy manbalar asosida umumlashtirildi. Mazkur bosqichda tashkiliy tuzilma, iqtisodiy rag'batlantirish vositalari, strategik rejalashtirish, nazorat mexanizmlari, ishlab chiqarish kooperatsiyasi, innovatsion faoliyat va risklarni boshqarish elementlari o'zaro bog'liq tizim sifatida konseptual jihatdan tizimlashtirildi.

Keyingi bosqichda taqqoslama tahlil metodi asosida to'qimachilik sanoati korxonalarida qo'llanilayotgan boshqaruv amaliyotlari va rivojlanish strategiyalarining samaradorligi qiyosiy baholandi. Ushbu usul bir xil tarmoqda faoliyat yuritayotgan korxonalar o'rtasidagi natijadorlik darajasidagi farqlarni aniqlash hamda ushbu farqlarni shakllantiruvchi tashkiliy va iqtisodiy omillarni asoslash imkonini berdi.

Empirik tahlil jarayonida iqtisodiy-statistik usullar, xususan dinamik qatorlar tahlili, nisbiy va o'rtacha ko'rsatkichlar usuli, tarkibiy tahlil hamda iqtisodiy koeffitsiyentlar asosida baholash metodlaridan foydalanildi. Korxona rivojlanish darajasini baholovchi asosiy indikatorlar sifatida ishlab chiqarish hajmi, mahsulot tannarxi, mehnat unumdorligi, rentabellik darajasi, eksport ulushi, investitsiya faolligi hamda resurslar qaytimi ko'rsatkichlari tanlab olindi. Ushbu ko'rsatkichlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik mantiqiy-tahliliy yondashuv hamda funksional bog'lanishlarni iqtisodiy interpretatsiya qilish usuli asosida baholanib, boshqaruv qarorlarining korxona iqtisodiy samaradorligiga ta'siri aniqlandi.

Bundan tashqari, tizimli yondashuv va jarayonli tahlil metodlari asosida korxona rivojlanish mexanizmi kirish resurslari, boshqaruv qarorlari, ishlab chiqarish jarayonlari va yakuniy iqtisodiy natijalar o'rtasidagi uzviy bog'liqlik asosida o'rganildi. Ushbu yondashuv mexanizmning alohida bo'g'inlarida yuzaga kelayotgan nomutanosibliklarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqish imkonini berdi.

Tadqiqotning yakuniy bosqichida sintez, tizimlashtirish va umumlashtirish metodlari asosida to'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan samaradorlikka asoslangan tashkiliy-iqtisodiy mexanizmning takomillashtirilgan modeli ishlab chiqildi. Mazkur model korxonalarning ishlab chiqarish-iqtisodiy faoliyatini optimallashtirish, resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish va uzoq muddatli raqobatbardoshligini ta'minlashga qaratilgan metodik yondashuv sifatida asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari to'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi samaradorligi, avvalo, boshqaruvning tizimliliigi va iqtisodiy vositalarning o'zaro muvofiqlashgan qo'llanish darajasiga bevosita bog'liq ekanini ko'rsatdi. Tahlil jarayonida korxonalarda ishlab chiqarish hajmining o'sishi har doim ham rentabellikning mutanosib oshishiga olib kelmasligi, buning asosiy sababi sifatida xarajatlar tarkibini boshqarishdagi nomuvofiqliklar, resurslardan foydalanishning notekisligi va bo'linmalararo koordinatsiyaning yetarli emasligi aniqlanadi. Ayniqsa, xomashyo ta'minoti, ishlab chiqarish rejalashtiruv va sotuv bo'g'inlari o'rtasidagi axborot almashinuvi sust bo'lgan korxonalarda operatsion yo'qotishlar yuqoriroq darajada namoyon bo'lishi kuzatildi.

Tadqiqot davomida tashkiliy omillar va iqtisodiy natijalar o'rtasidagi funksional bog'liqlik tahlili shuni ko'rsatdiki, boshqaruv qarorlarini qabul qilish tezligi, vakolatlarining aniq taqsimlanganligi, ichki nazorat mexanizmlarining ishlashi va natijadorlik ko'rsatkichlari asosida rag'batlantirish tizimining joriy etilishi korxona samaradorligini sezilarli oshiradi. Bunday korxonalarda mehnat unumdorligi barqarorroq, tannarx nazorati ancha kuchli va bozor talabiga moslashish darajasi yuqoriroq bo'lishi aniqlandi. Shuningdek, qiymat zanjiri bo'yicha boshqaruv yondashuvi qo'llanilgan holatlarda xomashyoni qayta ishlashdan tortib tayyor mahsulot realizatsiyasigacha bo'lgan jarayonlarda qo'shilgan qiymatni ko'paytirish imkoniyatlari kengayishi kuzatildi.

Natijalarda klaster asosidagi hamkorlikning ahamiyati ham alohida namoyon bo'ldi. Korxonalar, yetkazib beruvchilar, logistika subyektlari va xizmat ko'rsatuvchi infratuzilma o'rtasidagi barqaror hamkorlik aloqalari ishlab chiqarish uzluksizligini ta'minlash, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish va buyurtmalarni bajarish muddatlarini qisqartirishga xizmat qilishi aniqlandi. Shu bilan birga, investitsion va innovatsion faolligi yuqori korxonalarda texnologik yangilanish sur'ati tezlashib, mahsulot sifati va eksportga yo'naltirilgan assortimentni kengaytirish imkoniyati ortgani kuzatildi.

Tadqiqot yakunida to'qimachilik korxonalarini rivojlantirish uchun taklif etilgan tashkiliy-iqtisodiy mexanizm modeli to'rtta asosiy blokdan iborat tizim sifatida shakllantirildi: strategik boshqaruv, operatsion muvofiqlashtirish, iqtisodiy rag'batlantirish va natijadorlik monitoringi. Mazkur modelning amaliy qo'llanishi korxona resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish, boshqaruv xarajatlarini maqbullashtirish, raqobatbardoshlikni kuchaytirish va uzoq muddatli rivojlanish barqarorligini ta'minlashga xizmat qilishi asoslab berildi.

Olingan natijalar to'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirishda alohida iqtisodiy choralar yoki faqat tashkiliy islohotlar yetarli emasligini, balki ularning o'zaro integratsiyalashgan holda qo'llanilishi zarurligini ko'rsatadi. Bu holat sanoat iqtisodiyoti nuqtai nazaridan korxona rivojlanishini ko'p darajali tizim sifatida talqin qilishni talab etadi, ya'ni ishlab chiqarish quvvatlari, boshqaruv arxitekturasini, moliyaviy oqimlar, bozor strategiyasi va institutsional muhit bir-biriga ta'sir qiluvchi yagona mexanizm doirasida ko'rib chiqilishi lozim. Tadqiqotda aniqlangan nomutanosibliklar, xususan, bo'linmalararo koordinatsiya sustligi, xarajatlarni boshqarishdagi fragmentarlik va natijadorlik monitoringining yetarli emasligi, ko'plab korxonalarda rivojlanish salohiyati mavjud bo'lsa-da, undan to'liq foydalanilmayotganini anglatadi.

Mazkur jihatlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, to'qimachilik korxonalarida rivojlanish mexanizmini takomillashtirish, avvalo, boshqaruvning funksional modelidan jarayonli va natijaga yo'naltirilgan modelga bosqichma-bosqich o'tishni taqozo etadi. An'anaviy boshqaruv amaliyotida bo'limlar o'z vazifalarini alohida bajarishga moyil bo'lsa, zamonaviy yondashuvda rejalashtirish, ta'minot, ishlab chiqarish, sifat nazorati va sotuv jarayonlari o'zaro bog'liq qiymat yaratish zanjiri sifatida boshqariladi. Shu sababli taklif etilgan mexanizmning amaliy ahamiyati faqat iqtisodiy ko'rsatkichlarni yaxshilash bilan cheklanmay, balki korxona ichki boshqaruv madaniyatini o'zgartirish, mas'uliyat markazlarini aniq belgilash va qaror qabul qilish jarayonida ma'lumotlarga asoslanganlik darajasini oshirish bilan ham izohlanadi.

Muhokama jarayonida klaster yondashuvining o'rni alohida e'tiborga loyiq. To'qimachilik sanoati ko'p bosqichli ishlab chiqarish va kooperatsiya aloqalariga tayanadigan tarmoq bo'lgani sababli korxona samaradorligi ko'pincha uning ichki salohiyatidan tashqari tashqi hamkorlik tarmog'ining sifatiga ham bog'liq bo'ladi. Shu

nuqtai nazardan, klaster muhitida faoliyat yuritayotgan korxonalar uchun tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi takomillashtirish masalasi ta'minot barqarorligi, logistika sinxronligi, xizmat ko'rsatish infratuzilmasi va bozor axboroti almashinuvini ham qamrab olishi kerak. Aks holda korxona ichki boshqaruvi optimallashtirilgan bo'lsa ham, tashqi zanjirdagi uzilishlar umumiy natijadorlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shuningdek, tadqiqot natijalari raqamli boshqaruv elementlarini joriy etish masalasini nazariy va amaliy jihatdan kuchaytirish zarurligini tasdiqlaydi. Operatsion ko'rsatkichlarni real vaqt rejimida kuzatish, xarajatlarni dinamikasini tahlil qilish, buyurtma va zaxira boshqaruvi integratsiyalash hamda natijadorlik indikatorlari asosida tezkor tuzatish choralari ishlab chiqish korxona rivojlanishining yangi sifat bosqichiga o'tishini ta'minlaydi. Shu ma'noda, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi takomillashtirish konsepsiyasi nafaqat mavjud muammolarni bartaraf etish, balki sanoat korxonalarining uzoq muddatli raqobatbardoshligini shakllantiruvchi boshqaruv platformasini yaratishga qaratilgan strategik yo'nalish sifatida baholanishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

To'qimachilik sanoati korxonalarini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha olib borilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, korxona barqaror o'sishi alohida ishlab chiqarish ko'rsatkichlarini yaxshilash bilan emas, balki boshqaruv, iqtisodiy rag'batlar, resurslardan foydalanish, bozor bilan integratsiya va natijadorlik monitoringining yagona tizimga birlashtirilishi orqali ta'minlanadi. Tahlillar natijasida aniqlanganidek, ishlab chiqarish hajmining o'sishi har doim ham iqtisodiy samaradorlikning ortishiga olib kelmaydi, agar xarajatlarni boshqaruvi, ichki koordinatsiya va strategik rejalashtirish mexanizmlari yetarli darajada ishlamasa. Shu jihatdan korxona rivojlanishini baholashda faqat yakuniy moliyaviy natijalarga emas, balki ularga olib keluvchi tashkiliy jarayonlar sifatiga ham e'tibor qaratish zarur.

Tadqiqotda asoslangan yondashuv to'qimachilik korxonalarida rivojlanish mexanizmini takomillashtirish uchun to'rtta tayanch yo'nalishni muhim deb belgilaydi: strategik boshqaruvning kuchaytirilishi, operatsion jarayonlarning muvofiqlashtirilishi, iqtisodiy rag'batlantirish vositalarining natijadorlik bilan bog'lanishi va doimiy monitoring tizimining joriy etilishi. Mazkur yo'nalishlar o'zaro uzviy qo'llanilganda korxonaning resurs qaytimi oshadi, tannarx ustidan nazorat yaxshilanadi, mehnat unumdorligi ortadi hamda bozor talabiga moslashuvchanlik kuchayadi. Ayniqsa, qiymat zanjiri bo'yicha boshqaruv va klaster hamkorligi elementlarini mexanizm tarkibiga kiritish korxonaning nafaqat ichki, balki tashqi iqtisodiy aloqalar samaradorligini ham mustahkamlaydi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari raqamli boshqaruv elementlarini bosqichma-bosqich joriy etish to'qimachilik korxonalarining zamonaviy raqobat muhitida ustunlikka erishishda muhim omil ekanini tasdiqladi. Ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish, operatsion ko'rsatkichlarni tezkor kuzatish va natijadorlik indikatorlari bo'yicha tahliliy boshqaruv tizimi korxona rivojlanishining sifat jihatdan yangi darajasini shakllantiradi. Umuman olganda, taklif etilgan tashkiliy-iqtisodiy mexanizm sanoat iqtisodiyoti nuqtai nazaridan to'qimachilik korxonalarini uzoq muddatli, barqaror va raqobatbardosh rivojlantirishga xizmat qiluvchi kompleks amaliy yechim sifatida baholanadi. Mazkur yondashuvdan iqtisodiy oliy ta'lim muassasalarida sanoat korxonalari boshqaruvi bo'yicha ilmiy-tadqiqotlar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda metodik asos sifatida foydalanish mumkin.

Amaliy takliflar:

1. Strategik boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish. Korxonalarda uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish, unda ishlab chiqarish, moliyaviy va innovatsion faoliyat o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash zarur.
2. Qiymat zanjiri asosida integratsiyalashgan boshqaruvni joriy etish. Xomashyo ta'minoti, ishlab chiqarish va sotuv bosqichlarini yagona boshqaruv tizimiga birlashtirish orqali qo'shilgan qiymatni oshirish mumkin.
3. Natijadorlikka asoslangan iqtisodiy rag'batlantirish tizimini joriy etish. Xodimlar va bo'linmalar faoliyatini aniq KPI (kalit samaradorlik ko'rsatkichlari) asosida baholash va rag'batlantirish samaradorlikni oshiradi.
4. Raqamli boshqaruv texnologiyalarini keng joriy etish. ERP, MES va boshqa raqamli platformalar orqali ishlab chiqarish va moliyaviy jarayonlarni real vaqt rejimida monitoring qilish boshqaruv sifatini oshiradi.
5. Klaster va kooperatsiya aloqalarini rivojlantirish. Korxonalar, yetkazib beruvchilar va logistika subyektlari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash orqali xarajatlarni kamaytirish va eksport salohiyatini oshirish mumkin.

Ushbu takliflarni amaliyotga joriy etish to'qimachilik sanoati korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish, ularning raqobatbardoshligini kuchaytirish hamda milliy sanoatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmoni (PF-60). – Toshkent, 2022.
2. Rahimberganovna, H. S., & Alijanovna, S. M. Tashkilotdagi kommunikatsiya. IZLANUVCHI, 2025, 1(4), 89–94.
3. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston Respublikasining sanoati: statistik to'plam. – Toshkent, 2024.

4. O'zto'qimachilik sanoat uyushmasi. To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini rivojlantirish bo'yicha tahliliy materiallar va hisobotlar. – Toshkent, 2023.
5. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. Sanoat tarmoqlarini rivojlantirish bo'yicha tahliliy ma'lumotlar. – Toshkent, 2024.
6. Akhmedov, B. A. Integrating ICT and artificial intelligence in teaching philological disciplines: a focus on machine translation of textual data. Экономика и социум, 2025, 6-1(133), 115–122.
7. Habibullayevna, V. N., & Mirshadmonovna, H. Z. Intellectual growth and development of the younger generation is a demand of the time. European Science, 2019, 4(46), 54–57.
8. Porter, M. E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. – New York: Free Press, 1985.
9. Porter, M. E. Clusters and the New Economics of Competition. Harvard Business Review, 1998, 76(6), 77–90.
10. Ansoff, H. I. Strategic Management. – New York: Palgrave Macmillan, 1984.
11. Kabilova, S. Individual ta'lim trayektoriyasini ishlab chiqishda pedagogik yondashuvlar. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 676206.
12. Drucker, P. F. Management: Tasks, Responsibilities, Practices. – New York: HarperCollins, 2008.
13. World Bank. World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains. – Washington, DC: World Bank, 2020.
14. Norboboeva, S. Gamification in education: enhancing engagement and learning outcomes. Educator Insights: A Journal of Teaching Theory and Practice, 2025, 1(12), 111–115.
15. Jabborova, M. A comparative study of CALL and MALL in enhancing English language learning. Tadqiqotlar, 2025, 1(3), 198–203.
16. Izaitullayeva, L. Communication and conflicts between high school students. International Journal of Scientific Researchers, 2024, 1(1), 577–580.
17. UNIDO. Industrial Development Report 2022: The Future of Industrialization in a Post-Pandemic World. – Vienna: United Nations Industrial Development Organization, 2022.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100